

Leendert de Jonge

LUISTEREN NAAR
HARRIE STARREVELD

Als ik het huis van Harrie Starreveld binnenkom, wordt mijn aandacht getrokken door de vele kunstwerken die er hangen en staan. Schilderijen, tekeningen, litho's, bronzen beelden. Overal kunst en boeken over kunst, en hij vertelt dat hij over ieder werk een map met informatie bijhoudt.

De avond voor ons gesprek speelde hij met Het Trio in een volle Kleine Zaal van het Concertgebouw in Amsterdam.

"Niet alleen via cd's, maar juist in de concertzaal moet je je breed oriënteren." Harrie zegt dit aan het eind van de avond en dan vooral met betrekking tot het feit dat zo weinig conservatoriumstudenten concerten bezoeken. Voordat ik naar Harrie ging, beluisterde ik de cd 'Ringing the Changes'. Het Trio in optima forma.

"Wat is het begin. Een heel ander vak. Grafische opleiding. Ik ben gediplomeerd handzetter. Het was een opleiding die je bij een bedrijf volgde. Grafische school. Eén dag in de week moest je dan echt gaan werken en dat werden er steeds meer. Dus daar heb ik een diploma van. Zelfs nog een prijs voor behaald: de Gerrit-Jan Thiemensprijs. Een felbegeerde prijs. Een geldbedrag en een medaille.

Daarna ben ik grafisch ontwerpen gaan doen. Ook daarin ben ik gediplomeerd. In die tijd werkte ik bij het Vrije Volk, waar ook Vrij Nederland werd gedrukt. Daardoor kwam ik bij Vrij Nederland terecht, ik heb er een aantal jaren de lay-out gemaakt. Toen ik gediplomeerd handzetter was, ben ik meteen overgeplaatst naar de ontwerpafdeling. Tot mijn vierentwintigste jaar heb ik in het grafische vak gewerkt."

Fluitspelen

"Ik ben begonnen met fluitspelen toen ik dertien, veertien jaar oud was. Ik wilde wel altijd heel goed leren spelen, maar het vak ingaan trok me gek genoeg niet. Ik wilde wel graag goed les hebben, dus ik dacht: 'wie geeft er nu het beste les? Dat is de fluitist van het Concertgebouworkest.' Ik heb gebeld naar Hubert Barwahser. Hij liep toen al tegen zijn pensioen en, nou ja, dat leek hem niks. Ik vroeg of ik een keertje mocht voorspelen om te kijken wat hij er van vond. Ik heb gespeeld en hij zag het kennelijk wel zitten om mij les te geven. Dat was natuurlijk heel leuk, want volgens de verhalen was Barwahser een zakelijke man. Maar op de een of andere manier was hij wel gek op mij, ik heb zelfs hele stapels muziek gekregen. Ik nam heel beschaafd een klein KLM-koffertje mee, maar ik vertrok met twee hutkoffers van hem! Daar waren partituren bij die gesigineerd waren door de componisten en aan hem opgedragen. Ik heb bijvoorbeeld de handgeschreven partijen van het fluitconcert van Ibert. Een heel mooi handschrift (er staat maar één fout in). Daar speel ik nog steeds van." Harrie vertelt dat hij op die eerste lessen Poulenc en Messiaen speelde, maar dat Barwahser met de laatste componist geen raad wist. Harrie had het stuk in de platenzaak wel tien keer beluisterd en het op die manier ingestudeerd. Maar over andere stukken als Händel en Mozart viel veel te vertellen. Hij moest vooral lekker hard spelen. Harrie vond hem een 'Hoogheid'.

Het conservatorium

Hubert Barwahser ging verhuizen en belde Koos Verheul om te vragen of Harrie les van hem kon krijgen.

Koos Verheul stelt hem voor om naar het conservatorium te gaan. "Ook al zoiets hoogs." Het praktische voordeel van "dan hoef je de lessen niet te betalen" wordt naar voren gebracht. Juist op dat moment staat

Harrie Starreveld (foto Taco Kooistra)

Harrie voor een keuze. Hij kan ook hoofd van de lay-out afdeling worden. Door het aanbod van Koos Verheul is hij duidelijk gestreeld. Intussen gaat het spelen steeds beter, en komt er steeds meer werk. “Het zijn beslissingen die vanzelf gekomen zijn. Dat is wel merkwaardig eigenlijk.”

“De eerste les op het conservatorium. Motivatie. Zitten in een kringetje, en veel mensen van sjeke huize. Meisjes met *aardappelstemmetjes*. Wat ik vertelde was ronduit shockerend, ik werd door iedereen aangekeken.

Mijn broer speelde namelijk klarinet in een harmonie-orkest. Dat was De Broer (H.S.

komt uit een gezin met negen kinderen), daar keken we allemaal tegenop. Dus ik wilde ook klarinet. Mijn broer nam me mee naar dat harmonie-orkest. Op dat moment was er geen klarinet beschikbaar, maar wel zo'n fluit.

Nú ben ik heel blij dat ik geen klarinet speel. Dan zou ik nog liever basklarinet spelen. Het is natuurlijk fantastisch als je een klarinettist heel goed hoort spelen, maar ik ben een echte fluitist. Ik kan me niet voorstellen dat ik een ander instrument zou doen. Gek eigenlijk, maar Hogerhand heeft beslist dat ik die fluit kreeg.

Na de toelating tot het conservatorium liep ik jubelend over straat. Eenmaal in de klas had ik een luxe gevoel; maar schuldig voelde ik me ook, ik had het idee dat ik spij-

belde. Ik zat daar om half elf naar prachtige muziek te luisteren terwijl ik anders om acht uur begon met het werk.

Ik kan nog steeds niet goed begrijpen dat sommige studenten moeite hebben met gemotiveerd studeren. Ik vond het waanzinnig, dat ik de hele dag mocht spelen. Maar ik wist natuurlijk wel wat werken was.”

Moderne muziek

Harrie Starreveld gebruikte zijn grafische opleiding tijdens zijn conservatoriumtijd, toen hij onder de titel ‘De Herontdekking van Carl Nielsen’ (idee van Martin van Amerongen) diens fluitconcert uitvoerde. Hij ontwierp een mooi affiche en een expositie met foto’s.

“Ik had van binnenuit interesse voor moderne muziek. Hoe dat komt, weet ik absoluut niet. Nieuwsgierigheid. Misschien dat ik het beeld mooi vond. Die noten in *Messiaens Le Merle Noir* zien er prachtig uit. Misschien ook door mijn grafisch verleden. Want fröbelen moest je in ieder geval wel als graficus. Ik heb nog hele boeken met de hand gezet, met losse lettertjes. Het lijkt op het tellen van moderne muziek.”

Op mijn vraag hoe hij een nieuw werk instudeert, vertelt Harrie Starreveld aan de hand van de piccolo solo *Superscriptio* van *Brian Ferneyhough* hoe dat in zijn werk ging.

“Het stuk duurt 4 1/2 minuut. Maar wat een ongelooflijke hoeveelheid werk! Een vriend heeft er een computerlijst van gemaakt. Deze compositie heeft geen gewone maatsoorten als 2/4 of 3/8, maar 5/24, 2/10, 1/40 of 11/48, en elke maat is anders. Alleen het tempo van de achtste noot staat vast. Door de computer is toen uitgerekend wat dan 1/10 of 1/48 is, en op die manier heb ik iedere maat apart gestudeerd. Daarna alles koppelen, en dan is het nog lang geen muziek, hoor! Dan studeren tot je het juiste tempo voelt. Je investeert veel tijd in een componist omdat je in hem gelooft. Op een gegeven moment overwin

je het stuk, dat is wel een sensatie.

Doordat ik zoveel moderne muziek speel ben ik heel handig geworden, het wordt een soort ‘taal’. En door het spelen van extreem moeilijke stukken ga je je eigen grenzen verleggen; andere stukken worden dan minder moeilijk - op het conservatorium heb ik een half jaar op *Sequenza* van *Berio* gestudeerd! Voor mij is de 20ste eeuw het hoogtepunt van het repertoire, de fluit komt het meest uit de verf en er is heel veel geschreven.”

Harrie Starreveld speelt dan ook een groot aantal composities. Alleen al ongeveer honderddertig nieuw gecomponeerde werken voor Het Trio (met basklarinetist Harry Sparnaay en pianist René Eckhardt). ‘Drie duivelse speelbeesten’ lees ik in de recensie na het concert in de Kleine Zaal.

Zijn carrière kreeg overigens een duw in de goede richting nadat hij met René Eckhardt het Gaudeamusconcours gewonnen had.

Harrie Starreveld bespeelt alle typen fluiten. Van de piccolo tot de lage fluiten: altfluit, basfluit en de nog lagere Gross Bass. Hij bespeelt in Het Trio een Muramatsu met een kop van John Webb en buiten dit ensemble een Jack Moore; zijn laatste aanwinst is een ringkleppen Bonneville uit 1840.

Hij is altijd op zoek naar mooie kleurtjes. Italiaanse componisten zijn favoriet, met name Donatoni, ze zijn altijd met kleurtjes bezig. Aquarellen. Hij zou oude instrumenten gebruiken waar de muziek dat toelaat. In Feldman-achtige composities, waarin lange tonen voorkomen en waar geen snelle virtuositeit wordt verlangd.

We praten over studenten, het studeren van flageoletten en circulatie-ademhaling, allebei fantastisch voor toonvorming. Zo kun je met een ontzettend ontspannen embouchure leren spelen. En we hebben het over fluiten en fluitisten. Ook over het bikkelharde en messcherpe geluid dat hij tegenkomt bij met name Amerikanen en

Engelsen, de zogenaamde 'Internationale Stijl'. En hij komt tot de conclusie dat er in Nederland eigenlijk helemaal niet zo gek gespeeld wordt; de twinkeling in zijn ogen spreekt boekdelen!

Discografie:

Het Trio, Ringing the Changes, *Attacca* 91-64-4

Perspectives, Perezani en Loevendie, *Gaudeamus/Radio Nederland*

Muziek van William Bland, Bridge Records, *New York BCD 9013*

Muziek van Donatoni, Nieuw Ensemble, *Etcetera KTC 1053*

Muziek van Ferneyhough, Nieuw Ensemble, *Etcetera, KTC 1070*

Muziek van Loevendie, Nieuw Ensemble, *Etcetera, KTC 1097*

Het Trio, Musica Nuova in Italia, *Happy New Ears 2 CA 911*

Muziek van Castagnoli, *CA 912*

Muziek van Yun, *Attacca 9056-3*

Muziek van Harvey, *BCD 9031*

Muziek van Barbara Kolb, *New World Records 80422-2*

Muziek van Ton de Leeuw, *CNM 92020*

Het Trio, Nederlandse muziek, *CNM 92022*

